

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

EL SANATLARI TEKNOLOJİSİ

**HASIR ÖRME
215ESB492**

Ankara, 2012

- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
- Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
- **PARA İLE SATILMAZ.**

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. HASIR ÖRMEYE BAŞLAMA.....	3
UYGULAMA FAALİYETİ	12
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	14
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	15
2. HASIR ÖRGÜDE BİTİRME İŞLEMLERİ	15
2.1. Çözümleri Kesme	15
2.2. Çözümleri Bağlama	16
UYGULAMA FAALİYETİ	23
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	26
MODÜL DEĞERLENDİRME	27
CEVAP ANAHTARLARI	28
KAYNAKÇA	29

AÇIKLAMALAR

KOD	215ESB492
ALAN	El Sanatları Teknolojisi
DERS	Bitkisel Örücülük
DAL/MESLEK	Dekoratif El Sanatları üreticiliği
MODÜLÜN ADI	Hasır Örme
MODÜLÜN TANIMI	Bu modül hasır örme yöntem ve tekniklerinin kazandırıldığı bir öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	Hasır Örmeye Hazırlık modülünü bitirmiş olmak
AÇIKLAMA	Bu modülün açık havada veya geniş atölye ortamında uygulamalı olarak işlenmesi gerekir.
YETERLİK	Hasır örmek
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Öğrenci bu modül ile uygun ortam ve araç gereç hazırlandığında tekniğe uygun hasır örme yapabileceksiniz. Amaçlar <ol style="list-style-type: none">1. Tekniğe uygun olarak bez ayağı tekniği ile hasır örebileceksiniz.2. Tekniğe uygun olarak hasır örmeyi bitirebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Geniş atölye ortamı Donanım: Hasır örme tezgâhı, saz bitkisi, bıçak, metre vb.
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modül içinde yer alan her öğrenme faaliyetinden sonra verilen ölçme araçları ile kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen modül sonunda ölçme aracı (çoktan seçmeli test, doğru-yanlış testi, boşluk doldurma, eşleştirme vb.) kullanarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek sizi değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Bu modülde hasır örmeye hazırlık yaparken kullanılan araç gereçleri, örmeye hazırlama bilgi ve uygulamaları bulunmaktadır.

Bu modül sonunda öğreneceğiniz bilgi ve becerilerle hasır örmeye kullanılan araç gereçleri tanıyacak gerektiği anda hepsini kullanabileceksiniz. Gereçleri örmeye hazırlayabileceksiniz.

El sanatlarının çok zengin olduğu ülkemizde ne yazık ki bu sanatlarımız giderek unutulmaktadır. Kendinize ait tasarımlarla yeni ürünler ortaya koyarak eski ile yeniye gözlemleyerek üretmek sizleri inanılmaz mutlu edecektir.

Bu konuda size basılı ve görsel kaynaklar çok yardımcı olacaktır. Ayrıca yaşlı kişilerle görüşerek onların gençliğinde neler yaptıklarını öğrenmelisiniz. Uygulanabilir tasarımlar yapabilmek için konuyla ilgili basılı ve görsel kaynakları iyi takip etmelisiniz. Ayrıca iyi bir gözlemci olmalısınız. Çevrenizdeki örnekleri gözden kaçırmamalısınız.

Bütün izlenimlerinize hayal gücünüz birleşince ortaya özgün ve uygulanabilir tasarımlar ortaya çıkacaktır.

Bu modülde hasır örmeye kullanılan araç gereçleri ve gereçleri örmeye hazırlama işlemlerini öğreneceksiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Uygun ortam sağlandığında hasır örmede kullanılan yöntem ve teknikleri tanıyacaksınız. Tekniğine uygun hasır dokuma yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Hasır örmede kullanılan araç gereçleri araştırınız.
- Hasır örmede kullanılan araçların kullanım amaçlarını ve şekillerini araştırınız
- Hasır örücülüğünde kullanılan dokuma tekniklerini araştırınız.

1. HASIR ÖRMEYE BAŞLAMA

Çözü hazırlandıktan sonra hasır örme işlemine geçilir. Akşamdan ıslatılmış çözgünün iki tarafına eşit oranlarda yerleştirilir. Bunun nedeni hasır örülürken çözgünün iki tarafından örülmesidir.

- **Tezgâh boyunda kargı geçirme**

Tezgâh genişliği uzunluğunda bir kargı veya ince demiri çözgü iplerinin arasından geçiriniz. Burada dikkat etmeniz gereken nokta çözgü iplerinin üsttekini alta, alttakini üste alarak aradan geçirmektir (Resim 1.1), (Resim 1.2), (Resim 1.3).

Resim 1.1: Çözgü iplerinin arasına kargı kamışı yerleştirme

Resim 1.2: Çözgü iplerinin arasına kargı kamışı yerleştirme

Resim 1.3: Çözü iplerinin arasına kargı kamışı yerleştirme

➤ **Kargı çubuğu çözü iplerini birbirine yaklaştırma**

Kargı çubuğu ile çözü ipleri birbirine yaklaştırılarak dokumaya hazırlanır (Resim 1.4).

Resim 1.4: Çözü iplerinin arasına kargı kamışı yerleştirme

Resim 1.5: Çözü iplerinin arasına ince demir çubuk yerleştirme

➤ **Çözü iplerini sulama**

Çözü ipleri ve otları el ile sulanarak dokumaya hazır hale getirilir (Resim 1.6).

Resim 1.6: Otları sulama

➤ **Oturağı yerleştirme**

Örme işlemine başlamadan önce oturak (kötürge) çözgünün, örgüye başlanacak kısmına yerleştirilir. Hasır örme işlemi ilerledikçe oturak hasırın altına doğru çekilerek üstüne oturulur.

Resim 1.7: Hasır örmeye başlama

➤ **Dokumanın yapılması**

Bir adet otu elinize alarak çözgünün sağ veya sol tarafından, ilk çözgü ipinin üstünden, ikinci çözgü ipinin altından, üçüncü çözgü ipinin üstünden geçiriniz. İşlemi sıranın sonuna kadar bir alt bir üst olarak devam ediniz (Resim 1.8).

Resim 1.8: Hasırın üstüne oturarak örme

NOT: İlk çözgü ipi, iki çözgü ipi olarak kabul edilerek çözgü hazırlarken tarağın ilk deliğinden iki çözgü ipi geçirilmektedir (Resim 1.9).

Resim 1.9: Tarağın ilk deliğinden geçen iki çözgü ipi

Çözgünün diğer tarafındaki otlardan bir adet alarak bu kez hasırın solundaki ilk çözgü ipliğinin üstünden, ikinci çözgü ipliğinin altından başlayarak sıranın sonuna kadar bir alt bir üst olarak örmeye devam ediniz.

Resim 1.10: Hasır örme

➤ **Otun bitim işlemleri**

Otu örüp sıranın sonuna gelince otun ucunu kenardaki iki çözgü ipinin (tarağın ilk deliğinden geçen iki çözgü ipi) üstünden geçirip altından geriye doğru çevirip ikinci çözgünün üstünden geçirip üçüncü çözgü ipinin altında bırakınız (Resim 1.10), (Resim 1.11)

Resim 1.11: Örne sırası biten ot

Resim 1.12: Örne sırası biten otun geriye dönmüş hali

➤ **Örgü sıkıştırma**

Örülen dokumalar tarak yardımı ile sıkıştırılarak örgüye devam edilir (Resim 1.12).

Resim 1.13: Otu tarakla sıkıştırma

➤ **Hasır örme tamamlama**

Hasır örme işlemi sona yaklaşırken çözgü iplikleri birbirinden uzaklaşır. Bu nedenle hasırı bitirirken elinize aldığımız bir otu, hasırın bitiş kısmında çözgü iplerini alttakini üste, üsttekini alta alarak aralarından geçiriniz. Bu işlem, hasır örmeye başlarken çözgü iplerinin arasından geçirdiğiniz kargı kamışının işlevini görecektir (Resim 1.15).

Resim 1.14: Hasırın bitiminde çözgü iplerini çaprazlayarak ot geçirme

Resim 1.15: Hasırın bitiminde zu iplerini çaprazlayarak ot geçirme

Örme işlemini zünün sonuna kadar yaparak bitiriniz (Resim 1.16).

Resim 1.16.

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıda hasır örme işlemini yapınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Çalışma için uygun ortam sağlayınız.➤ Çözgü iplerinin arasından çözgü iplerini çapraz yaparak kargıyı geçiriniz (Resim 1.17) ,(Resim 1.18).	 <p>Resim 1.17. Resim 1.18.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ Geniş açık bir alanda çalışmalısınız.
<ul style="list-style-type: none">➤ Tezgâhın sağına ve soluna yeterli miktarlarda ıslatılmış ot yerleştiriniz (Resim 1.18).	 <p>Resim 1.18.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ El ile ıslatabilirsiniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Dokumaya başlayınız.➤ Bir adet otu elinize alarak çözgünün sağ veya sol tarafından, ilk çözgü ipinin üstünden, ikinci çözgü ipinin altından, üçüncü çözgü ipinin üstünden geçiriniz.(Resim 1.19).	 <p>Resim 1.19</p> <ul style="list-style-type: none">➤ İşlemi sıranın sonuna kadar bir alt bir üst olarak devam ediniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Çözgünün diğer tarafındaki otlardan bir adet alarak bu kez hasırın solundaki ilk çözgü ipliğinin üstünden, ikinci çözgü ipliğinin altından başlayarak sıranın sonuna kadar bir alt bir üst olarak örmeye devam ediniz. (Resim 1.20).	 <p>Resim 1.20</p> <ul style="list-style-type: none">➤ Dokumaya devam ediniz.

<p>➤ Ördüğünüz otu tarak yardımı ile sıkıştırınız. (Resim 1.21), (Resim 1.22).</p>	<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> </div> <p style="text-align: center;">Resim 1.21. Resim 1.22.</p> <p>➤ Düzgün dokumaya özen gösteriniz.</p>
<p>➤ Kenar temizlemesini yapınız. ➤ Elinize bir ot alarak sağdan ilk çözgü ipinin üstünden ikinci çözgü ipinin altından geçiriniz. (Resim 1.23).</p>	<div style="text-align: center;"> <p>Resim 1.23.</p> </div> <p>➤ Üçüncü çözgü ipliğinin üstünden dördüncü çözgü ipliğinin altından geçiriniz. Bu işlemi çözgü iplikleri bitinceye kadar tekrarlayınız.</p>
<p>➤ Dokumanın tamamlama işlemini yapınız (Resim 1.24), (Resim 1.25).</p>	<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> </div> <p style="text-align: center;">Resim 1.24. Resim 1.25.</p> <p>➤ Dokumayı bitirirken elinize aldığımız bir otu hasırın bitiş kısmında çözgü iplerini alttakini üste üsttekini alta alarak aralarından geçiriniz.</p>
<p>➤ Örme işlemini çözgünün sonuna kadar bitiriniz. (Resim 1.26).</p>	<div style="text-align: center;"> <p>Resim 1.26.</p> </div>

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. Bez ayağı dokumayı açıklayınız.
2. Atkı ve çözgü ipliklerini açıklayınız.
3. Bağlantı noktası terimini açıklayınız.
4. Çözgü iplerinin arasından geçirilen ince demir ya da kargı hangi amaçla kullanılır?
5. Hasır dokumada tarak hangi amaçla kullanılır?

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Uygun ortam sağlandığında hasır örgüde bitirme işlemlerini tekniğine uygun yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gerekenler öncelikle şunlardır:

- Hasır dokuma ile ilgili yazılı ve görsel basından araştırma yapmalısınız
- Hasır dokuma yapan atölyelere giderek kullanılan araç ve gereçleri incelemelisiniz.
- Atölyelerde tezgâh hazırlama işlem basamaklarını gözlemleyiniz.
- Kullanılan araç gereçlerin nerelerden temin edildiğini araştırınız.
- Bir doğa gezisi yaparak saz bitkisinin yetiştiği yerleri ve nasıl ortamlarda yetiştiğini inceleyiniz.

2. HASIR ÖRGÜDE BİTİRME İŞLEMLERİ

2.1. Çözümlerini Kesme

Hasır örme işlemi bittikten sonra çözgü ipleri kesilmeden önce hasırın kenarlarında kalan ot uçları bıçak yardımı ile kesilerek temizlenir (Resim 2.1).

Resim 2.1: Hasır kenarlarında kalan otların kesilmesi

Hasır kenarları temizlendikten sonra hasırın bitiş yönündeki çözgü ipleri kesilir. Çözgü ipleri kesilirken ilk ve son çözgü ipleri kesilmeden bırakılır. Bağlama işlemi bittikten sonra ilk ve son çözgü ipleri kesilir (Resim 2.2).

Resim 2.2: Çözgü iplerinin kesilmesi

2.2. Çözgü İplerini Bağlama

Çözgü ipleri kesme işleminden sonra bağlanır. İlk çözgü ipinden başlayarak bütün çözgü ipleri birbirine bağlanır. İlk ve son çözgü ipliği kesilmeden bırakılarak çözgü ipleri bağlanır (Resim 2.3).

Resim 2.3: Çözgü iplerinin düğümlemesi

Kesilen ilk çözgü ipinden başlayarak çözgü ipleri birbirine bağlanır. Her seferinde bir sonraki çözgü ipini alarak bir öncekileriyle bağlanır (Resim 2.4).

Resim 2.4: Çözü iplerinin düğümlenmesi

Bağlama işlemi tek düğüm olarak yapılır (Resim 2.5).

Resim 2.5: Çözü iplerinin düğümlenmesi

Resim 2.6: Çözgü iplerinin düğümlemesi

Bağlama işlemi, son çözgü ipi bitinceye kadar devam eder. En son çözgü ipi üst üste birkaç düğüm atılarak düğümleir. Böylece hasırın bitiş yönündeki çözgü iplerinin bağlanması bitirilir (Resim 2.7).

Resim 2.7: Çözgü iplerinin düğümlemesi

Hasırın başlangıcındaki çözü ipleri kesilmeden örülür.

Resim 2.8: Kargının çıkarılması

Çözü ipleri arasındaki kargı çekilerek çıkarılır (Resim 2.8), (Resim 2.9).

Resim 2.9: Kargının çıkarılması

İkinci çözüğü ipi ilk çözüğü ipinin içinden geçirilerek sıkıştırılır (Resim 2.10).

Resim 2.10: Hasır başlangıcındaki çözügelerin örülmesi

Üçüncü çözüğü ipi ikinci çözüğü ipinin içinden geçirilerek sıkıştırılır.

Resim 2.11: Hasır başlangıcındaki çözügelerin örülmesi

Resim 2.12: Hasır başlangıcındaki çözümlerin örülmesi

Hasır başlangıcındaki çözümlerin örülmesi; işlemin, çözümleri bitinceye kadar tekrar edilmesi

Resim 2.13: Hasır başlangıcındaki çözümlerin örülmesi

Resim 2.14: Hasır başlangıcındaki çözümlerin örülmüş hali

Dokumanın tamamlanması

Resim 2.15: Bitmiş hasır

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek hasır dokuma işlemini bitiriniz.

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Hasır bitimindeki çözgü iplerini kesiniz (Resim.2.16).	 <p>04/27/2007</p> <p>Resim 2.16.</p>
<ul style="list-style-type: none">➤ İlk çözgü ipiyle ikinci çözgü ipini birbirine bağlayınız.➤ İkinci çözgü ipi ile üçüncü çözgü ipini birbirine bağlayınız.➤ Üçüncü çözgü ipini ikinci çözgü ipinin içinden geçirerek sıkıştırınız. (Resim 2.17).	 <p>04/27/2007</p> <p>Resim 2.17.</p>
<ul style="list-style-type: none">➤ Hasır başlangıcındaki çözgülerin arasında bulunan kargıyı çıkarınız (Resim 2.18).	 <p>04/27/2007</p> <p>Resim 2.18.</p>

- Her işlemde bir sonraki çözüme ilmeğini, bir önceki çözüme ilmeğinin içinden geçirerek sıkıştırınız (Resim 2.19).

Resim 2.19.

- Çözüme iplerinin hepsi bitinceye kadar işlemi tekrar ediniz (Resim 2.20).

Resim 2.20.

- Bağlama işlemine devam ediniz (Resim 2.21).

Resim 2.21.

➤ Dokumayı tamamlayınız (Resim 2.22).

Resim 2.22.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümleleri dikkatlice okuyarak boş bırakılan yerlere doğru sözcüğü yazınız.

1. Hasır örme işlemi bittikten sonra çözü ipleri kesilmeden önce hasırın kenarlarında kalan ot uçları.....yardımı ile kesilerek temizlenir.
2. Üçüncü çözü ipi ikinci ipinin içinden geçirilerek sıkıştırılır.
3. İkinci çözü ipi ilk çözü ipinin..... geçirilerek sıkıştırılır.
4. Bağlama işlemi. son çözü ipi bitinceyedevam eder.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Modül Değerlendirme”ye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

1. () Tezgâh genişliğinin uzunluğunda bir kargı veya ince demir kullanılır.
2. () Kargı çubuğu çözüğü iplerini birbirine yaklaştırmaz.
3. () Çözüğü ipleri ve otlar su ile ıslatılır.
4. () Hasır örme işlemi ilerledikçe oturarak, hasırın altına doğru çekilerek oturulmaz, dokumanın esnemesine neden olur.
5. () Dokuma otu tarak yardımı ile sıkıştırılır.
6. () Hasır örme işlemi sona yaklaşırken çözüğü iplikleri birbirinden uzaklaşır.
7. () Hasır örme işlemi bittikten sonra çözüğü ipleri kesilmeden önce hasırın kenarlarında kalan ot uçları makas yardımı ile kesilerek temizlenir.
8. () Hasır örme işlemi bittikten sonra çözüğü ipleri kesilmeden önce hasırın kenarlarında kalan ot uçları uzun bırakılır.
9. () Kesilen ilk çözüğü ipinden başlayarak çözüğü ipleri birbirine bağlanarak dokuma tamamlanır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1'İN CEVAP ANAHTARI

1	Atkı ve çözümlü ipliklerinin düzenli olarak birbirinin altından ve üstünden geçerek yaptıkları bağlantıya bez ayağı dokuma denir.
2	Dokumada boyuna olan ipliklere çözümlü ipliği denir. Dokuma da enine olan ipliklere atkı ipliği denir.
3	Atkı ve çözümlü ipliklerinin kesiştiği noktaya bağlantı noktası denir.
4	Çözümlü iplerini birbirine yaklaştırmaya yarar.
5	Örülen otları sıkıştırmaya yarar.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	Bıçak
2	Çözümlü
3	İçinden
4	Kadar

MODÜL DEĞERLENDİRMENİN CEVAP ANAHTARI

1	Doğru
2	Yanlış
3	Doğru
4	Yanlış
5	Doğru
6	Doğru
7	Yanlış
8	Yanlış
9	Doğru

KAYNAKÇA

- AYDIN, Kuyulu Köyü
- BEZİRCİ TÜRKTAŞ Zuhâl, **Göller Bölgesi'ndeki Ekolojik Değişimin Çevrede Yetişen Bataklık Hammaddelerinin Değerlendirilmesine Etkisi,**